

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 8. števil. „Slov. Gospodarja“.

L. 1888.

23. februvarija.

Štev. 2.

Akacija.

Akacijo — pravo njeno ime je rubinija — poznamo vsi. Grm je, ki pa vzraste v visoko drevo. Ima košat vrh in gladke veje, katere pa nosijo močne trne. Trni prirastó po dva in dva na tistih mestih, na katerih so se držali poprej listi. Listi so pernatí. Cvetovi so beli, po vrtilih pa gojí tudi akacije z rudečkastimi cvetovi. Prikaže se cvetje v visečih grozdih, po 11—15 grozdov skupaj. Sad tega cvetja so ploščnati strokovi. Listje poganja akacija prav pozno, navadno sredi maja. Cvete konec maja ali v začetku junija.

Akacija je prišla preteklega stoletja iz Amerike. Bati so se namreč začeli, da bi utegnili v Evropi zmanjkavati lesú, zato so si hoteli priskrbeti takih lesnih plemen, ki naglo rastó. Akacija pa je tako drevo, ki raste nagleje, kakor vsako drugo; v enem letu požene mladice 3—4 metre dolge in še daljše. Od kraja so dvomili, bode li udomačila se v Evropi, ker je imela v Ameriki toplejšo domovino. V resnici je rasla začetkom počasi, ali kmalu se je privadila tudi našega podnebja. Zdaj se nahaja v Evropi povsod, kjer zamore rasti tudi sadno drevje. Vidiš jo v grmovji, ob roboh gozdov, kjer je sama sebi prepuščena. Gospoda ji daje tudi skrbno vzgojo na vrtilih, ter jo sadi za kinč po drevoredih. Za drugo porabo se dosehmali ni še obračala. Marsikateri gospodar ji napové še le boj, češ: trn se mora posekati, izkopati, sežgati. Lehko je že, da se je bojimo zaradi njenega dolgega in bodečega trnja; vendar je to le malenkost proti mnogi koristi, katero nam lahko daje akacija.

Prednost tega drevesa ni samo ta, da naglo raste, ampak tudi ta, da ima obstoječ les. Nobeno drugo drevo, niti hrast ne prekosi v tem obziru akacije. Za kolje v vinogradih, na polji ali na sadunosnikih je akacijin les, kakor nalašč. Hrastja je zdaj po naših krajih že celo malo, tudi smreka in hojka je čedalje bolj redka, torej je tudi kolje čedalje dražje. Vendar pa ga morajo vinogradniki pogostoma kupovati, ker ne traja dolgo. Nekateri posestniki imajo za to drevesnice, kjer sadijo smreče ali borovje, da si pripravijo kolja. Kaj, ko bi poskusili v ta namen saditi akacijo?

Zadovoljna je akacija z vsako navadno zemljo. Najljubša ji je se vé, da peščena, nekoliko z ilovico pomešana. Tudi na suhi pešče-

nini raste bolje, kakor bor. Le mokrote ne more prenašati, ali vsaj takih tal ne, kjer sega mokrota globoko v zemljo. Ker poganja korenine globoko, zato je treba skrbeti, da vsaj spodnja plast ni vlažna.

Sadi pa naj se akacija na naslednji način. Dobodi semena iz stročja, katero visi na drevesu. Razumeva se, da mora stročje biti zrelo. Zmlati to stročje in presej. Seme iz južnih krajev bolje zori ter je zato tudi bolj čvrsto, kakor iz severnih krajev. Zato se razvije iz njega tudi bolj krepko drevesce. Spomladi, kadar se ni več bati mraza, napravijo naj se v rahlo, svežo zemljo plaziči za dober palec narazen. V te plaziče se naseje seme. Rastlinice, ki pribodejo na svetlo, morajo se čistiti zeli. Prvo zimo morajo se tudi ograditi, da se obvarujejo mrzlega severja, pa tudi zajca, kateri ljubi mehko škorjico. Ko so drevesca dve leti stara, se presade na očiščena in za to pripravljena tla za kak meter ali poldrugi narazen. Pri presajanju morajo se obrezati oni deli, ki so kje ozebljeni, da se deblo koj od začetka krepko požene. Pa ne posreči se vedno ta vzgoja iz semen, zato boljše storiš, ako si že koj naročiš dveletnih rastlin.

Tudi sadeži morajo se oplevati, posebno pa robidovje odstranjati, ki se rado vseli — trnje pač sili k trnju. Prihodnjo spomlad naj se porežejo vrhovi za kakih 20 centimetrov. Ako se je katera rastlina posušila, ali je pozebla, naj se nadomesti z drugo. Odrezki naj se odstraně. Zdaj sadež naglo raste, v ednem letu, kakor že omenjeno za 3—4 metre in še črez. Navadno se razraste deblo v dva vrha. Če kak močen veter odčesne eden vrh, mora se rana izrezati. Pet let po sajenju lahko se posekajo vsi sadeži. Debla so že dosti močna, da se lahko porabi za kolje v vinogradih ali za podpore sadnim drevescem. Nekateri pusté akacije, da rastó po 12 let. Taka debla se dajo že cepiti, in tako kolje je še bolj obstoječe ter se tudi dražje prodaja. Služila bi lahko taka debla tudi za raljice na hmeljnikih.

Po takem se lahko dobi v petih letih po 2 do 3 tisoč kolov za vinograde, razun tega pa še tudi količev za vrte, grah, bob itd. Ko dočaka akacija 40 let, daje dober, trden in obstoječ les. Rabijo ga za cveke pri barkah, za ročice in za drugo orodje. Tudi za kurjavo se dobro porabi. Koristi ima torej akacija mnogo.

ne, pač pa bi se tej gospodi nekoliko pristrigel greben, za kolikor ji je brez potrebe vzrastel. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Vzreja goveje živine.

(Konec.)

Sila imenitno je pri kravah, da so zdrave in „dobre kože“, kedar se spravijo k biku. Nič manj pa gre skrbeti za bika, tudi ta bodi „dobre kože“ in zdravega, čilega života! Seno, prga, rženi kruh stori tudi biku dobro. V kruhu naj ne manjka soli, to zato, da ga žival raje je in bolje ji tekne.

Kedar je gospodar živali dobro stregel, ni še s tem vsega storil, tudi za dobro pašo ji bode skrbel. V ta namen bode koncem meseca februarja in v početku meseca marcija pašnike in senožeti z brano prevlekel in tudi, ako le premore, nekoliko umetnega gnoja na nje potrosil. Na tak način dobi živina dobro in zdravo pašo in če ni vreme neugodno, bode tudi obilna. Najbolja paša je za krave taka, ki ima v sebi mnogo apna in fosforove kisline.

Ako si tako skrbel živalim za krmo in pašo, ne more ti izpodleteti ali vsaj tvoja krivnja ne bode, ako se ti ne nagodi po tvoji volji. Da se pa iz dobrega teleta vzredi dobra krava, daje se teletu prvih 6 ali 7 tednov kravje mleko in sicer toplo brez vode ali tudi brez posnetega mleka, najmanj po trikrat na den. V tem bode najbolje, če dobi tele prvi teden 21 litrov mleka, potem pa se mu ga daje čedalje več, v drugem tednu naj ga dobi že vkup 63 litrov.

Pri tem naj ostane do 4. ali 5. tedna, tedaj začneta tele že jesti nekaj sena in v petem tednu sme se mu nadrobiti kaj malega prge v mleko. V 8. tednu pa naj pije vsak den poleg malega mleka še 3 litre sladkega vrhnjenega mleka. Vravnati je to tako, da dobi v tem tednu tele 52 litrov sladkega, 22 litrov vrhnjenega mleka še $\frac{1}{3}$ kilo prge vsak den. Sladkega in mleka daje se mu poslej zmirom manj, zato pa naj dobi več vrhnjenega mleka.

V devetem tednu pridene se še $\frac{1}{5}$ kilo stolčenega ovsa ali ržene moke, bolje pa še je, ako se mu daje namesto moke koj $\frac{1}{5}$ kilo rženega kruha. To naj ostane do 10. tedna. Kedar pa izpustiš tele na pašo, dajaj mu še vedno po 5 litrov mleka in lanene moke, prge, ovsa in kruha. Ako ga ne moreš izpustiti na pašo, dajaj pa mu vedno zadosti sena, ne bode škoda, če prideneš še rženega kruha.

Če človek zanemarja krmljenje v prvem letu, stori to tudi v drugem letu in še hitreje, kajti bolj pašo odloči za krave, teleta pa se naj pasejo, kjer rada, za nje mu je mala skrb.

To ni prav in se kaznuje na živini in škodo ima le gospodar.

Ne bilo bi tudi dobro, ko bi se prvo leto skrbelo za tele, drugo leto pa ne in bi se pustilo na slabi paši, tedaj dobi tele pač mesa, ali kosti so slabe in život ni lepe oblike. Za mesarja jih še človek potlej vzredi, nikakor pa za dobro pleme. Kdor pa ne skrbi za prvo leto, pa tudi drugo leto slabo za tele, tak si ne vzredi nikoli kaj prida živali. Njemu velja: „Revni hley, revni štev!“

Še huje bi bilo za-nj, ki je prvo leto lepo skrbel za tele, potlej pa bi ga zanemaril. Tak bi izgubil vse, kar je prvo leto za-nj izdal, teleta v tretjem ali četrtem letu čejo krmo in pašo tako, da še jim najboljša ni predobra. Iz tega pa si lahko posname, kdor le hoče, da ni dobro, če se živini prikrajšuje paša in tam se ne dela prav, kjer so skupne ali občinske paše, pa si jih čejo kmetje med sebe razdeliti. Razdelitev bi že bila prav, toda veliko vprašanje je, ali si bodo svoje kose kmetje lepo in dobro priredili. Še bolj pa, ali jim sploh ne bode manjkalo paše.

Tedaj pa rečemo: Kmetje skrbite, da bote take paše, ki jih že imate, vzboljšali ter jih gnojili, kakor kaže, nikar pa, da bi še gnoj, ki ga pusti živina na njih, še le prodavali! To je varčnost, da se je Bog usmili.

Sejmovi. Dne 27. februarja v Slov. Gradu. Dne 28. februarja v Celji in v Vitanju. Dne 1. marcija v Radgoni in dne 2. marcija na Vranskem. Dne 3. marcija v Rušah, v Lučanah, v Oplotnici in v Slov. Gradu.

Dopisi.

Iz Celjske okolice. (Stibeneggovci pred upravnim sodiščem.) Ko je pred 3 leti prišel Stibenegg v občinski naš odbor in se je začelo njegovo kraljestvo, odpovedali so naši Stibeneggovci koj neki ženki, ki je v našem šolskem hramu imela stanovanje, to stanovanje, akoravno je redno plačevala stanovino, samo da se napravi v šoli prostor za Stibenegga. Prej ko je pa Stibenegg blagovolil v našo šolo prestaviti svoje pohištvo, moralo se je stanovanje seveda še lepo očediti in osnažiti. To je sicer stalo precej nepotrebnega denarja, ali da bodo g. Stibenegg veseli lepega stanovanja, ni se smelo štediti. Brž pa, ko so se g. Stibenegg tukaj malo udomačili, začelo jim je stanovanje pretesno prihajati; posebno g. nadučitelj, ki ima v šoli stanovanje, kakor je prav in v redu, moral bi ven. No in naši Stibeneggovci so res odpovedali g. nadučitelju stanovanje, rekoč: da se ima na vrat na nos iz šolskega poslopja izseliti. Kaj takega še menda